

Årsrapport 2018

Partilovnemnda er et uavhengig forvaltningsorgan organisert som en nemnd som administrativt er underlagt Kongen og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Nemndas oppgave er å kontrollere at reglene om finansiering av politiske partier overholdes, fatte vedtak om avkorting av statsstøtte eller om formell advarsel hvis regelverket ikke følges, og å avgjøre klagesaker. Nemndas samfunnsoppdrag er å bidra til å sikre åpenhet rundt partiledenes økonomi.

Ifølge partiloven § 26 skal Partilovnemndas årlige rapport overleveres departementet innen 1. oktober året etter. Ved epost 29.08.2019 til Kommunal- og moderniseringsdepartementet meddelte Nemnda imidlertid at arbeidssituasjonen gjorde det umulig å avgi rapporten for 2018 før etter et nemndsmøte våren 2020.

Arbeidet med å fatte vedtak i saker med en rekke saker som ble igangsatt høsten 2018, ble av praktiske grunner ikke slutført før i 2019. Selv om en årsrapport som utgangspunkt bør gjelde Nemndas virksomhet i vedkommende år, velger vi derfor å ta med alle vedtak som gjelder partiledde som ikke leverte økonomirapport for 2017, leverte for sent, sendte inn klage i 2018 mv., inkludert vedtak som ble fattet i første del av 2019.

1. Nemndas sammensetning

Nemnda er oppnevnt for 6 år av gangen. Våren 2018 besto Nemnda av

Leder

Professor Eivind Smith

Nøytrale medlemmer

Signe Bock Seggaard

Medlemmer oppnevnt etter forslag fra politiske partier

Elin Mari Andreassen

Asmund Kristoffersen

Paul Inge Severeide

Medlemmer for perioden 2018-2024 ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 15. juni 2018. Deretter hadde Nemnda følgende medlemmer:

Leder

Professor Eivind Smith

Nøytrale medlemmer

Avdelingsdirektør Hege Fjellheim
Professor Tina Søreide

Medlemmer oppnevnt etter forslag fra politiske partier

Lars Arne Ryssdal
Geir Helge Sandsmark
Anne Tingelstad Wøien

2. Nemndas adresse, sekretariat og hjemmeside

Tor Henriksen var sekretariatsleder for Nemnda i 2018. Han hadde kontor i lokalene til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane (FMSF) utførte arkivtjenester mv. og var postmottak for Nemnda. Nemnda har et eget nettsted med adresse www.partilovnemnda.no.

3. Møtevirksomhet

I 2018 hadde Nemnda møter 28. februar, 7. juni, 29. august, 10. oktober og 28. november. Møtet 29. august var for en del klagt opp md sikte på å gi de nye medlemmene en innføring i Nemnda, dens oppgaver og arbeidsformer. Alle møtene ble gjennomført i leide lokaler på Gardermoen.

Vedtak ble enten ferdigstilt i nemndsmøtene eller etter sirkulasjon av utkast mv. per e-post. Ordningen sparer tid og har også ellers fungert tilfredsstillende.

4. Vedtakssaker

Ifølge [partiloven](#) § 24 nr. 2 har Partilovnemnda følgende oppgaver:

- a) tolke reglene i denne loven og i forskrift gitt med hjemmel i loven
- b) kontrollere at finansieringsbestemmelsene i loven overholdes
- c) fatte vedtak om bruk av administrative sanksjoner og inndragning
- d) avgjøre klager over vedtak om registrering, jf. § 8
- e) avgjøre klager over vedtak om tildeling av statlig støtte, jf. § 15

Den videre fremstillingen organiseres med utgangspunkt i denne oppregningen.

4.1 Tolgingsuttalelser

Mange av Partilovnemndas vedtak bygger på tolkning av mer eller mindre uavklarte punkter i regelverket. Noen slike punkter vil i særlig grad kunne ha allmenn interesse. For 2018 er det særlig grunn til å vie oppmerksomhet til to spørsmål som har kommet opp i slike saker.

Det første av disse spørsmålene gjelder vedtak om formell advarsel til Nordland FrP og Nordland Høyre for brudd på reglene om særskilt innberetning av bidrag i valgår som var splittet opp i flere enkeltbidrag som hver for seg var for små til å utløse rapporteringsplikt (se nærmere i pkt. 4.4 nedenfor).

Det andre av disse spørsmålene gjaldt inndragning av bidrag til Unge Venstre fra en utenlandsk giver (se nærmere i pkt. 4.5 nedenfor).

I tillegg ga Nemnda i 2018 én formell [tolkningsuttalelse](#). Spørsmålet var om reisestøtte fra Arendal kommune til de politiske partienes sentrale ungdomsorganisasjoner ved deltakelse på Arendalsuka, er i strid med forbudet mot å motta bidrag fra «rettssubjekter under statens eller annen offentlig myndighets kontroll», jf. partiloven § 17 a nr. 2 bokstav a. Spørsmålet ble stilt av Arendal kommune på bakgrunn av en henvendelse fra Senterungdommen og deres revisor om å få avklart om de har lov til å motta en slik støtte.

Nemnda konstaterte at Arendalsuka ble drevet i regi av kommunen, ikke som eget rettssubjekt. Ettersom Arendal kommune er en offentlig myndighet, ikke et rettssubjekt «under staten eller annen offentlig myndighets kontroll» (partiloven § 17 a), står partiloven ikke i veien for at kommunen bevilger midler til eksempelvis reisestøtte til politiske ungdomsorganisasjoner. *"De forbud mot visse bidrag som følger av partiloven § 17 a, begrenser ikke kommunens egen rett til å dele ut bidrag som i andre relasjoner er fullt lovlige. Under forutsetning av at Arendalsuka juridisk er en del av Arendal kommune, er altså støtte av den aktuelle karakter uproblematisk."*

Uttalelsen av 30. august 2018 ble lagt ut på partiportalen.no og sendt til alle de registrerte politiske partienes hovedorganisasjoner.

4.2 Kontroll med at finansieringsbestemmelsene i loven overholdes

I praksis utøves denne kontrollen først og fremst gjennom arbeidet med formelle tolkningsuttalelser (se pkt. 4.1) og med vedtakssaker (se pkt 4.3).

4.3 Vedtak om avkortning av partistøtte eller om formell advarsel i kjølvannet av SSBs rapport «Partifinansiering – regnskapsåret 2017»

Nemnda mottok 01.10.2018 melding fra Statistisk sentralbyrå (SSB) om innrapporteringen av partienes økonomi for 2017 (jf. partiloven § 22). Antall rapporteringspliktige partier og partiledde var beregnet til 3 569, fordelt på 19 registrerte partier. SSB opplyste blant annet at

- 234 aktive partier og partiledde per 21. september ikke hadde sendt inn inntekts- og kostnadsoversikt for regnskapsåret 2017. En stor del av partileddene i denne delen av populasjonen var i realiteten inaktive.
- SSB hadde mottatt rapport fra 20 partier og partiledde etter utløpet av fristen etter partiloven § 18 nr. 2 ("senest fem måneder etter regnskapsårets avslutning")

4.3 a) Vedtak om avkortning av statsstøtte

Ved gjennomgang av populasjonen av partiledde som ikke har innrapportert økonomi for 2017, identifiserte Nemda 42 partiledde som har fått vedtak om avkortning av statlig partistøtte i både 2017 og 2018, og som så ut til å være inaktive eller nedlagt i etterkant av siste valg. Overfor disse partileddene fant Nemda det lite hensiktsmessig å treffe enda et formelt vedtak om avkortning. I stedet ble Fylkesmannen i Sogn og Fjordane orientert om at de aktuelle partileddene, dersom de likevel skulle gjenoppta sin virksomhet og søke om statlig partistøtte for 2019, *ikke oppfylte* minstekravene for støtte. Ingen klager over mulige vedtak om avslag på partistøtte i kjølvannet av dette brevet er mottatt.

I oktober 2018 sendte Nemda varsel om mulig vedtak om avkortning av partistøtte. Følgende 144 partier og partiledde som ikke hadde levert rapport over inntekter og kostnader for regnskapsåret 2017 fikk vedtak om avkortning av all statsstøtte i 2019:

Arbeiderpartiet (9):

Nesbyen Arbeiderparti
Hemsedal Arbeiderparti
Røyken Arbeiderparti
Flesberg Arbeiderparti
Hareid Arbeiderparti
Gjemnes Arbeiderparti
Værøy Arbeiderparti
Bø Arbeiderparti
Tranøy Arbeiderparti

Demokratene i Norge (7):

Demokratene i Norge Østfold Fylkeslag
Demokratene i Norge Vestfold Fylkeslag
Demokratene i Norge Tønsberg Lokallag
Demokratene i Norge Songdalen Lokallag
Demokratene i Norge Bergen Lokallag
Demokratene i Norge Fedje Lokallag
Demokratene i Norge Nesodden Lokallag

Fremskrittspartiet (3)

Lærdal FrP
Gulen FrP
Marker FrP
Larvik FrP

Høyre (3):

Eidfjord Høyre
Holtålen Høyre
Herøy Høyre i Nordland

Kristelig Folkeparti (4):

Kongsberg KrF

Leksvik KrF

Lierne KrF

Steigen KrF

Kystpartiet (14):

Kystpartiet i Østfold

Kystpartiet i Fredrikstad

Kystpartiet i Hordaland

Kystpartiet i Sogn og Fjordane

Kystpartiet i Høyanger

Kystpartiets Ungdom

Kystpartiets Ungdom i Oslo

Kystpartiets Ungdom i Hordaland

Kystpartiets Ungdom i Troms

Kystpartiets Ungdom i Rogaland

Kystpartiets Ungdom Østfold

Kystpartiet i Fjell

Kystpartiets Ungdom i Vestfold

Kystpartiet Bømlo

Miljøpartiet De Grønne (10):

Miljøpartiet De Grønne Gjesdal

Miljøpartiet De Grønne Tysvær

Miljøpartiet De Grønne Naustdal

Miljøpartiet Dei Grøne Tysnes

Miljøpartiet De Grønne Snillfjord

Miljøpartiet De Grønne Austrheim

Miljøpartiet De Grønne Sund

Grønn Ungdom Finnmark

Grønn Ungdom i Hedmark

Grønn Ungdom Sogn og Fjordane

Norges Kommunistiske Parti (2):

Senja Kommunistlag Tranøy

Ungkommunistene i Norge

Partiet De Kristne (14):

Partiet De Kristne Sør-Varanger

Partiet De Kristne Alta

Partiet De Kristne Fræna

Partiet De Kristne Hareid

Partiet De Kristne Volda

Partiet De Kristne Karmøy

Partiet De Kristne Vefsn

Partiet De Kristne Gildeskål

Partiet De Kristne Drammen
Partiet De Kristne Øvre Eiker
Partiet De Kristne Farsund
Partiet De Kristne Songdalen
Partiet De Kristne Guovdageaidnu – Kautokeino

Pensjonistpartiet (2):

Pensjonistpartiet Leksvik
Frøgn Pensjonistparti

Piratpartiet (6):

Piratpartiet Østfold
Piratpartiet Oppland
Piratpartiet Vestfold
Møre og Romsdal Piratparti
Buskerud Piratparti
Kongsberg Piratparti

Rødt (7):

Rødt Ås
Rødt Oppegård
Rødt Nedre Eiker
Rødt Leirfjord
Vestvågøy Rødt
Rødt Hadsel
Rødt Volda

Samfunnspartiet (2):

Samfunnspartiet
Samfunnspartiet i Nordland

Senterpartiet (7):

Evje og Hornnes Senterparti
Sokndal Senterparti
Finnøy Senterparti
Vik Senterparti
Vanylven Senterparti
Sande Senterparti
Træna Senterparti

Sosialistisk Venstreparti (14):

Hurdal SV
Løten SV
Eidskog SV
Åsnes SV
Rendalen SV
Folldal SV

Nord-Fron SV
Hemsedal SV
Lyngdal SV
Fitjar SV
Rissa SV
Vikna SV
Vega SV
Indre Fosen SV

Venstre (34):

Hvaler Venstre
Trøgstad Venstre
Rakkestad Venstre
Våler Venstre
Grue Venstre
Åmot Venstre
Lesja Venstre
Ringebu Venstre
Lunner Venstre
Gran Venstre
Etnedal Venstre
Hole Venstre
Krødsherad Venstre
Øvre Eiker Venstre
Nedre Eiker Venstre
Horten Venstre
Stranda Venstre
Haram Venstre
Meldal Venstre
Melhus Venstre
Leksvik Venstre
Grong Venstre
Høylandet Venstre
Overhalla Venstre
Bindal Venstre
Vardø Venstre
Karasjok Venstre

4.3 b) Vedtak om formell advarsel

Varsel om mulig vedtak om formell advarsel for brudd på fristbestemmelsen i § 18 nr. 2 ble i oktober sendt 20 partier og partiledde som hadde levert sin inntekts- og kostnadsrapport for sent. Nemnda fant ikke noen av forklaringene på fristoversittelsene tilfredsstillende, og traff vedtak om formell advarsel for alle som hadde overskredet tidsfristen

Parti og partiledde som mottok varselbrev om mulig formell advarsel ble informert om at vedtaket innebar en prøvetid på to år, i den forstand at nye overtredelser i løpet av

prøvetiden kan bli sanksjonert strengere enn ved et førstegangs regelbrudd, derunder ved avkortning av hele eller deler av den offentlige partistøtten. Advarslene vil bli fulgt opp ved hjelp av et særskilt register hos Partilovnemnda.

4.4 Saker vedrørende innrapportering av bidrag i valgåret 2017, jf. partiloven § 18 nr. 4.

Det ble gitt formell advarsel til Averøy Venstre, Finnmark Ap og Rana Ap for brudd på frist for innrapportering av bidrag mottatt ved valget i 2017.

Formell advarsel for manglende innrapportering av bidrag i valgår ble også vedtatt overfor [Nordland FrP](#) og [Nordland Høyre](#). På bakgrunn av informasjon fra blant annet revisor for det ene partiledet, ble det avdekket at de hadde fått bidrag fra flere selskaper med samme konserntilknytning på en slik måte at det enkelte bidrag lå under beløpsgrensen (kr 10 000), for identifisering av giver, mens bidragene samlet ville vært innrapporteringspliktig som ett bidrag. Nemnda fant at når beløpsgrensene brukes for å skjule at samme bidragsyter i realiteten overførte verdier til partiledet som oversteg beløpsgrensen, var partiledenes unnløstelse av å innrapportere bidrag og å identifisere giveren, i strid med partiloven § 18 nr. 4. Nemnda la i denne sammenheng stor vekt på lovens formål om å «å sikre offentlighetens rett til innsyn og å motvirke korrupsjon og uønskede bindinger ved at det er åpenhet om finansieringen av de politiske partienes virksomhet» (§ 1 nr. 1 tredje punkt).

Nemnda understreket at saksforholdet som ble avdekket i de to sakene var alvorlig. Problemstillingen var imidlertid ny for Partilovnemnda. Dessuten kan grensedragningen mellom bidrag under beløpsgrensen som reelt sett må regnes som adskilte, og tilfeller der summen av slike bidrag må regnes sammen som bidrag fra samme giver, være komplisert. Nemnda valgte derfor å behandle disse to sakene som første fase i retning av større klarhet om rettsstillingen og nøyde seg med å treffe vedtak om formell advarsel i stedet for avkortning i den statlige partistøtten til de to partiledene.

4.5 Vedtak om inndragning av bidrag fra utenlandsk giver, jf. partiloven § 17 a pkt. 2

Partilovnemnda traff vedtak om inndragning av et bidrag fra en utenlandsk giver (NATO) til [Unge Venstre](#) fordi bidraget var i strid det absolutte forbudet i partiloven § 17 a nr. 2 bokstav b mot økonomisk støtte fra utenlandske givere, nærmere bestemt juridiske personer som er registrert i utlandet.

4.6 Klagesak - sletting fra Partiregisteret

[Klagen](#) fra Tverrpolitisk Folkevalgte rettet seg mot Partiregisterets vedtak om å slette partiet fra partiregisteret. Vedtaket var begrunnet med at Tverrpolitisk Folkevalgte ikke hadde stilt liste i noe valgdistrikt ved de to siste stortingsvalg. Partiregisteret viste til partiloven § 5 nr. 1, som sier at virkningen av registreringen opphører i slike tilfeller og at partinavnet i så fall skal strykes fra Partiregisteret.

Partilovnemnda sluttet seg til Partiregisterets syn på både fakta og lovhjemmel, og viste til at loven ikke gir rom for skjønn. Nemnda tok ikke klagen til følge.

4.7 Klage på avslag på søknad om partistøtte for 2017

Søknaden om partistøtte til [Samlingslista av Senterpartiet og Venstre i Engerdal](#) ble avslått fordi listen ikke besto utelukkende av registrerte politiske partier. Fylkesmannen viste til bestemmelsen i partiloven § 13 nr. 4 om at en fellesliste som stiller til valg må bestå av partier som er registrert som politisk parti for å kunne motta støtte.

Partilovnemnda omgjorde Fylkesmannens vedtak. Ved valget i 2015 besto den aktuelle samlingslista utelukkende av to registrerte partier, ikke også av en gruppe som *ikke* var registrert i Partiregisteret, slik Fylkesmannen hadde lagt til grunn: "*For at det skal foreligge et brudd på § 13 nr. 4 første punktum, må imidlertid minst en av deltakerne i felleslisten være en institusjonalisert gruppe som har valgt styre, egne vedtekter, eget årsmøte mv., men ikke er registrert i Partiregisteret.*" Nemnda var enig med klageren i at listen ikke var stilt med deltagelse av en slik tredje institusjonalisert gruppe og at valgloven ikke krever at valglisten av registrerte politiske partier utelukkende inneholder navn på partimedlemmer (jf. § 3-3). Samlingslista hadde derfor krav på statsstøtte for 2017.

5. Annen virksomhet

5.1 Partirevisjonsutvalget (PRU)

I samarbeid med KMD ble det i juni 2018 igangsatt en prosess med å oppnevne nye medlemmer i [Partirevisjonsutvalget \(PRU\)](#). Oppnevningen måtte skje etter en anbudsprosess, som ble gjennomført på grunnlag av en kravspesifikasjon utarbeidet av Nemnda. Resultatet ble formalisert dels gjennom aksept av tilbud, dels gjennom særskilt oppnevningbrev fra Nemnda (jf. partiloven § 24 nr. 4).

Kontraktssinnngåelse og oppnevning ble foretatt av nemndslederen etter fullmakt og forelagt Nemnda i møte 10. oktober 2018. Fra 17. september 2018 besto PRU av advokat og statsautorisert revisor Gunnar Holm Ringen (leder), og statsautorisert revisor Louise Gran, (medlem).

Oppnevningen skjedde tidsnok til at PRU kunne gå i gang med rutinekontrollen i kommende mellomvalgår (jf. partiloven § 24 nr. 5). Oppdraget med å gjennomføre rutinekontroll med et tilfeldig utvalg av politiske partier og partiledere i 2019 ble gitt i september 2018.

5.2 Deltakelse på møter mv.

Nemndas leder og sekretariatsleder deltok i faggruppemøte med departementet, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane og SSB på Losby i Lørenskog 16.-17. januar 2018 og i Kalvåg i Bremanger 11.-13. juni 2018.

Sekretariatslederen deltok i faggruppemøte med departementet, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane og SSB i Solvorn, Luster 22.-24. oktober 2018.

I uke 45 deltok sekretariatslederen på regionale informasjonsmøter med de politiske partiene i Bergen, Trondheim, Tromsø og Oslo. På møtet i Oslo var også nemndslederen og Partirevisjonsutvalgets leder tilstede.

Oslo, 27. mars 2020